

O zapędach mocarstwowych Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. – rozważania Noama Chomsky'ego

Wielka Brytania miała swoje własne powody, żeby hamować zapędy agresywnego parweniusza z oceanu. Rozważając problem Karaibów, [...] brytyjski minister spraw zagranicznych podkreślał w roku 1822, że „przejęcie przez Stany Zjednoczone obydwu wybrzeży kanału, przez które przechodzić musi nasz handel z Jamajką, [...] oznaczałoby wstrzymanie tego handlu, a w konsekwencji – całkowitą ruinę”. [...] Demokraci Jacksona* zamierzali nie tylko pokonać i kontrolować Anglię, ale pragnęli znacznie więcej: „rzucić wszystkie inne narody do naszych stóp” i „sprawować kontrolę nad handlem całego świata”.

Stany Zjednoczone nigdy nie pragnęły niepodległości hiszpańskich kolonii. „Podczas debat kongresu w owym czasie [...] znacznie więcej entuzjazmu okazywano sprawie Greków [ich walce o niepodległość – przyp. tłum.] niż hiszpańskojęzycznym Amerykanom”. Jednym z powodów było to, że Latynosi „byli rasowo wątpliwie biali”, a w najlepszym razie pochodzili „od rasowo zdegradowanych Hiszpanów”, w odróżnieniu od Greków, którym przypisana została specjalna rola [...] twórców cywilizacji [...]. Jeszcze innym powodem było to, że w odróżnieniu od Ojców Założycieli Bolívar przyznawał wolność swym niewolnikom, ujawniając się jako „nadgните jabłko”, które mogłoby popsuć całą resztę.

Szerszy pogląd na tę sprawę przedstawiały główne publikacje intelektualne tamtych dni. Pisano w nich, że „Ameryka Południowa będzie dla Amerykanów tym, [...] czym Azja i Afryka są dla Europy” – naszym Trzecim Światem. Ten punkt widzenia nie uległ zmianie przez cały XX w. [...]

W XIX w. potęga Anglii powstrzymywała USA przed zdominowaniem całej półkuli. Jednak koncepcja „naszej konfederacji”, traktowanej jako „gniazdo, z którego cała Ameryka, Północna i Południowa, ma być zaludniona” (Thomas Jefferson**), została zaszczerpiona na stałe, a w następstwie tego również przekonanie, że najlepiej będzie, jeśli Hiszpania utrzyma władzę w koloniach do momentu, kiedy „nasze społeczeństwo osiągnie poziom rozwoju pozwalający mu na zdobycie jej posiadłości kawałek po kawałku”.

* Jacksona (czyt. dżeksona)

** Thomas Jefferson (czyt. tomas dżeferson)

N. Chomsky, Rok 501. *Podbój trwa*, przeł. Z. Jankowski, O. Mainka, Warszawa–Poznań: WN PWN, 1999, s. 210–211.

Praca z tekstem

1. Zbierz w innych źródłach wiedzy informacje o: Noamie Chomskim, Thomasie Jeffersonie, Simónie Bolívarze, Andrew Jacksonie.
2. Określ stosunek autora tekstu do polityki amerykańskiej w pierwszej połowie XIX w.
3. Opisz, jaką rolę w ingerencji w politykę obu Ameryk Chomsky przypisywał Wielkiej Brytanii.
4. Wyjaśnij sens określeń: „parweniusz”, „Latynosi”, „rasowo wątpliwy”, „nadgните jabłko”.
5. Wyjaśnij różnicę stosunku USA do kwestii niepodległości Grecji oraz hiszpańskich kolonii w Ameryce Południowej.
6. Na podstawie tekstu i wiedzy pozaźródłowej odpowiedz, jakie zagrożenia niosła polityka USA w stosunku do krajów Ameryki Południowej.
7. Posiłkując się innymi źródłami wiedzy, wyjaśnij początki amerykańskiego rasizmu.
8. Podaj definicję i przykłady krajów Trzeciego Świata. Skorzystaj z wiedzy pozaźródłowej.